

Vaste Commissie voor Taaltoezicht
Warandeborg 4 – 1000 BRUSSEL

Brussel, 27 november 2020

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: 52.355/IN
NB

Betreft: vraag om advies met betrekking tot audiotolk tijdens theoretische rijexamens

In zitting van 27 november 2020 onderzocht de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT), Nederlandse afdeling, uw vraag om advies van 19 oktober 2020 met betrekking tot de audiotolk tijdens theoretische rijexamens.

Uw vraag om advies luidde als volgt:

“Graag leg ik u een voorstel tot wijziging van het theoretisch rijexamen voor kandidaten die het Nederlands niet machtig zijn voor. Ik vraag hiermee het advies van de Vaste Commise voor Taaltoezicht over de beoogde hervorming.

Artikel 31, tweede lid van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs bepaalt dat het theorie-examen tot het behalen van een rijbewijs “wordt afgelegd in de vorm van een audiovisueel examen”. In de praktijk betekent dit dat de vragen en bijhorende antwoordmogelijkheden op het computerscherm dat de kandidaat ter beschikking heeft getoond worden en dat de vraag en antwoordmogelijkheden tegelijk te horen zijn in de hoofdtelefoon die de kandidaat ter beschikking krijgt. De gesproken tekst is identiek aan de geschreven tekst.

Kandidaten die het theorie-examen voor het behalen van een rijbewijs in een examencentrum in het Vlaams gewest afleggen en het Nederlands niet machtig zijn, kunnen zich conform artikel 32, § 3, eerste lid van hetzelfde koninklijk besluit laten bijstaan door een tolk Frans, Duits of Engels (“Een kandidaat die het Nederlands niet machtig is, mag het theoretisch examen afleggen, bijgestaan door een tolk voor de talen Frans, Duits of Engels die onder de beëdigde vertalers wordt gekozen door het examencentrum.”).

Bij een examen waarbij een tolk de kandidaat bijstaat, ziet de kandidaat de tekst op het computerscherm in het Nederlands terwijl de tolk de tekst vertaalt. Aan deze werkwijze zijn met name voor het theorie-examen een aantal belangrijke nadelen verbonden:

- de kandidaten worden gegroepeerd per taal. Dat betekent dat kandidaten moeten wachten tot er voldoende andere kandidaten zijn die het examen in dezelfde regio in dezelfde taal wensen af te leggen. Dit beperkt de vrijheid van de kandidaat om een moment te kiezen dat voor hem geschikt is;

- omwille van praktische redenen kan men het examen niet in elk examencentrum met bijstand van een tolk afleggen. De kandidaat is dus beperkt in zijn vrijheid om een examencentrum te kiezen;
- de ‘theoriezaal’ moet voor een sessie met tolk worden afgesloten voor andere kandidaten, die het examen zonder tolk afleggen. Dit beperkt deze kandidaten in hun vrijheid om een geschikt examenmoment te kiezen;
- door met verschillende tolken te werken, kan de gelijkheid van alle kandidaten die het examen met bijstand van een tolk afleggen niet gegarandeerd worden;
- helaas komt het voor dat er vermoedens zijn van fraude door een tolk;
- de bijstand van tolken vergt een niet onbelangrijke organisatie van de examencentra.

Om deze nadelen te remediëren, wil ik een wijziging aan de werkwijze aanbrengen, door middel van een wijziging van de reglementering. Deze wijziging zal inhouden dat de kandidaat de vertaling van de vragen en bijhorende antwoordmogelijkheden in de hoofdtelefoon, in het Frans, Duits of Engels, zal horen, terwijl hij de vragen en bijhorende antwoordmogelijkheden op het computerscherm in het Nederlands ziet.

De fysieke tolk wordt vervangen door een vooraf opgenomen vertaling. Deze vertaling wordt gemaakt door een beëdigd vertaler/tolk en gecontroleerd door een andere beëdigd vertaler/tolk. Het examen verloopt niet in een andere taal dan het Nederlands; het gaat om een loutere vertaling van de Nederlandstalige vragen.”

*
* *

1 Wetsbepalingen betreffende het theoretisch rijexamen

Artikel 31 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, zoals gewijzigd door het besluit van 10 juli 2015 van de Vlaamse Regering tot wijziging van regelgeving met betrekking tot het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer en het verkeersveiligheidsbeleid, wat betreft bevoegdheden, overgedragen in het kader van de zesde staatshervorming, stelt wat volgt:

“Het theoretische examen bepaald in de artikelen 23, § 1, 4° en 38 van de wet heeft betrekking op de stof die in lage 4 wordt opgesomd
Het wordt afgelegd in de vorm van een audiovisueel examen.
Het theoretische examen wordt beoordeeld en verbeterd zoals aangeduid in bijlage 4.
De inschrijving voor het theoretische examen gebeurt volgens de regels en op de wijze goedgekeurd door de Vlaamse minister of zijn gemachtigde.”

Artikel 32, § 3, van hetzelfde koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, zoals gewijzigd door artikel 2 van het besluit van 20 januari 2017 van de Vlaamse Regering tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, het koninklijk besluit van 10 juli 2006 betreffende het rijbewijs voor voertuigen van categorie B en het koninklijk besluit van 4 mei 2007 betreffende het rijbewijs, de vakbekwaamheid en de nascholing van bestuurders van voertuigen van de categorieën C1, C1+E, C, C+E, D1, D1+E, D, D+E, stelt wat volgt:

Een kandidaat die het Nederlands niet machtig is, mag het theoretisch examen afleggen, bijgestaan door een tolk voor de talen Frans, Duits of Engels die onder de

beëdigde vertalers wordt gekozen door het examen­centrum. De tolk wordt in alle gevallen door de kandidaat vergoed en mag geen betrekking uitoefenen in een erkende rij­school of op welke wijze ook professioneel rij­onderricht geven.

Kandidaten met een gehoorhandicap, namelijk dove of slechthorende kandidaten, kunnen zich laten bijstaan door een door het examen­centrum aangewezen beëdigd doventolk. Onverminderd de eventuele toepassing van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 januari 2016 houdende de vaststelling van overkoepelende regels voor het centraal tolkenbureau voor de beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, wordt de tolk door de kandidaat vergoed. De tolk mag geen betrekking uitoefenen in een erkende rij­school of op welke wijze ook professioneel rij­onderricht geven.

Deze examens mogen derwijze georganiseerd worden dat meerdere kandidaten die eenzelfde taal of idioom spreken en verstaan, kunnen samengebracht worden; het examen mag niet meer dan twee maanden na de inschrijving plaatshebben.

2 Jurisprudentie van de VCT

In haar advies nr. 38.017 van 13 december 2007 heeft de VCT het volgende geoordeeld over een klacht ingediend omwille van het feit dat het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs taal­bepalingen bevat die strijdig zijn met de Grondwet en met de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (SWT):

“De VCT stelt vast dat de basiswet van het voornoemd koninklijk besluit van 23 maart 1998, meer bepaald de wet van 16 maart 1968 betreffende het wegverkeer, geen enkele bepaling bevat betreffende de organisatie van examens voor het verkrijgen van het rijbewijs in een andere taal dan de landstalen.

Aangezien het gebruik van de talen tijdens deze examens niet door een andere wet geregeld wordt, valt dit onder de toepassing van de SWT.

De centra voor theoretische en praktische examens moeten beschouwd worden als diensten in de zin van artikel 1, § 1, tweede zin SWT. Die wetten regelen het gebruik van de drie talen: Nederlands, Frans en Duits.

Wat de examens met een tolk betreft, oordeelt de VCT, met eenparigheid van stemmen min 2 tegenstemmen van leden van de Nederlandse afdeling, dat het basisprincipe van de SWT, meer bepaald het gebruik van een van de drie landstalen gerespecteerd wordt en dat de aanwezigheid van een tolk dit standpunt niet wijzigt.

(...)

Wat de organisatie van examens met voorvertaalde vragen (in ontwerp­stadium), is de VCT, met eenparigheid van stemmen min 2 tegenstemmen van leden van de Nederlandse afdeling, echter van oordeel dat, in de mate dat dit examen rechtstreeks in een vreemde taal verloopt, het basisprincipe van de SWT, meer bepaald het gebruik van een van de drie landstalen, niet meer gerespecteerd wordt.”

In haar advies nr. 42.122 van 22 juni 2011 heeft de Nederlandse afdeling van de VCT deze rechtspraak bevestigd en bijkomend erop gewezen dat het organiseren van de rijexamens in een andere dan één van de drie landstalen, wél in strijd is met de bepalingen van de SWT.

In haar advies nr. 49.231 van 22 september 2017 heeft de VCT het volgende geadviseerd over de artikelen van het voorontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de rijopleiding en het rijexamen van categorie van motervoertuigen B met betrekking tot de bijstand van een tolk tijdens het theoretisch en praktisch rijexamen:

“De erkende centra voor de organisatie van de theoretische en praktische rijexamens met het oog op het behalen van het rijbewijs dienen beschouwd te worden als diensten in zin van artikel 1, § 1, 2° en § 2, lid 1 SWT, *in casu* rechtspersonen die belast zijn met een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen (zie: VCT-adviezen nrs. 42.122 van 22 juni 2011; 45.073 van 13 december 2013).

Daar zij niet onder het gezag van een openbare macht staan, zijn zij niet onderworpen aan de bepalingen die in de SWT betrekking hebben op de organisatie van de diensten, op de rechtspositie van het personeel en op de door dit laatste verkregen rechten (zie: art. 1, § 2, tweede lid SWT).

De SWT is enkel van toepassing binnen het kader en perken van de hun opgedragen taak.

De VCT stelt vast dat de bevoegdheid tot de organisatie en erkenningsvoorwaarden van rij scholen en examencentra werd overgedragen aan de gewesten, die als enige bevoegd zijn om de examencentra te erkennen. Derhalve dient er inzake de toepassing van het taalgebruik in bestuurszaken verwezen te worden naar de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen voor het Vlaamse en Waalse Gewest en naar de wet van 16 juni 1989 houdende diverse institutionele hervormingen (W. Brussel I.H.) voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De VCT heeft in haar advies nr. 47.237 van 5 februari 2016 op dezelfde wijze geadviseerd over de taalregeling bij erkende opleidingscentra en opleidingsprogramma's aangaande het goederenverkeer.

Overeenkomstig artikel 32, § 1 W. Brussel I.H. is de bestuurstaal het Nederlands of het Frans voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Bijgevolg moeten de erkende centra voor organisatie van de theoretische en praktische rijexamens de examens in het Nederlands en in het Frans organiseren.

De VCT oordeelt dat het houden van examens met een tolk de regels van de W.Brussel I.H., namelijk het gebruik van het Nederlands en Frans, respecteert, en dat de aanwezigheid van een tolk dit standpunt niet wijzigt.

De VCT wil hierbij wel benadrukken dat de erkende centra voor organisatie van de theoretische en praktische rijexamens de examens zo moeten organiseren opdat de examens in beide talen op gelijke wijze worden behandeld. Dit houdt onder meer in dat een kandidaat niet feitelijk verplicht mag worden om zijn examen af te leggen bijgestaan door een tolk, omdat er voor de examens in zijn taal significant minder plaatsen beschikbaar zijn dan in de andere taal. Aangezien de mogelijkheid van het bijstaan door een tolk voor de talen Nederlands en Frans mogelijkwijs wel kan

leiden tot een schending van de gelijke behandeling van de beide talen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, lijkt het de VCT niet aangewezen om deze mogelijkheid in te schrijven in het voorontwerp van besluit.

Tot slot wil de VCT ook opmerken dat in geen enkel geval het examen kan worden afgelegd in een andere taal dan het Nederlands of het Frans.”

3 Advies van de VCT

De erkende centra voor de organisatie van de theoretische en praktische rijexamens met het oog op het behalen van het rijbewijs dienen beschouwd te worden als diensten in zin van artikel 1, § 1, 2° en § 2, lid 1 SWT, *in casu* rechtspersonen die belast zijn met een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen (zie: VCT-adviezen nrs. 42.122 van 22 juni 2011; 45.073 van 13 december 2013).

Daar zij niet onder het gezag van een openbare macht staan, zijn zij niet onderworpen aan de bepalingen die in de SWT betrekking hebben op de organisatie van de diensten, op de rechtspositie van het personeel en op de door dit laatste verkregen rechten (zie: art. 1, § 2, tweede lid SWT).

De SWT is enkel van toepassing binnen het kader en perken van de hun opgedragen taak.

De VCT stelt vast dat de bevoegdheid tot de organisatie en erkenningsvoorwaarden van rijsholen en examencentra werd overgedragen aan de gewesten, die als enige bevoegd zijn om de examencentra te erkennen. Derhalve dient er inzake de toepassing van het taalgebruik in bestuurszaken verwezen te worden naar de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (GWHI), voor wat het Vlaamse en Waalse Gewest betreft, en naar de wet van 16 juni 1989 houdende diverse institutionele hervormingen, voor wat betreft het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De VCT heeft in haar advies nr. 47.237 van 5 februari 2016 op dezelfde wijze geadviseerd over de taalregeling bij erkende opleidingscentra en opleidingsprogramma's aangaande het goederenverkeer.

Overeenkomstig artikel 36, § 1, 1° GWHI is de bestuurstaal het Nederlands voor het Vlaams Gewest. Bijgevolg moeten de erkende centra voor organisatie van de theoretische en praktische rijexamens de examens in het Nederlands organiseren.

Naar analogie van bovenstaande adviezen stelt de Nederlandse afdeling van de VCT dat het houden van examens met een tolk de regels van de GWHI, namelijk het gebruik van het Nederlands, respecteert, en dat de aanwezigheid van een tolk dit standpunt niet wijzigt. Het organiseren van het theoretisch rijexamen in een andere dan het Nederlands is wél in strijd met de bepalingen van de GWHI.

In uw vraag om advies stelt u dat het theoretisch rijexamen “wordt afgelegd in de vorm van een audiovisueel examen” in de praktijk betekent dat de vragen en bijhorende antwoordmogelijkheden op het computerscherm dat de kandidaat ter beschikking heeft getoond worden en dat de vraag en antwoordmogelijkheden tegelijk te horen zijn in de hoofdtelefoon die de kandidaat ter beschikking krijgt. De gesproken tekst is identiek aan de geschreven tekst.

Zowel de gesproken tekst als de geschreven tekst zijn derhalve onderdeel van het theoretisch rijexamen en dienen te gebeuren in het Nederlands. Uw voorstel waarin de kandidaat de vragen leest in het Nederlands maar de vragen hoort in het Frans, Duits of Engels, heeft tot gevolg dat een deel van het theoretisch rijexamen wordt afgelegd in een andere taal dan het Nederlands en dat de regels van de GWHI, namelijk het gebruik van het Nederlands, niet meer worden gerespecteerd (zie naar analogie bovenstaand VCT-advies nr. 38.017 van 13 december 2007 met betrekking tot de voorvertaalde vragen).

De Nederlandse afdeling van de VCT stelt vast dat twee volgende alternatieven op uw voorstel de regels van de GWHI, namelijk het gebruik van het Nederlands, wel respecteren:

- de kandidaat hoort de vertaling van vragen en bijhorende antwoordmogelijkheden in de hoofdtelefoon in het Frans, Duits of Engels pas nadat hij de vraag en antwoordmogelijkheden eerst heeft gehoord in het Nederlands. De vragen en bijhorende antwoordmogelijkheden zijn op het computerscherm enkel in het Nederlands weergegeven;
- het koninklijk besluit wordt zo gewijzigd dat het theoretisch rijexamen in een andere vorm wordt afgelegd dan een audiovisueel examen en dat de gesproken tekst geen onderdeel meer is van het theoretisch rijexamen. In dat geval bepaalt enkel de geschreven tekst in welke taal het rijexamen wordt afgelegd.